

עטרת שלום

עלון שבועי טע"י מוסדות קאמנוא בארה"ק. רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנטיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פרשת בא

בס"ד, עש"ק פרשת בא
ב' שבט תשע"א - שנה ב' גליון נ"ג

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש			
ירושלים	הרה"ג מוצ"ש	ר"ת	
4:15	5:31	6:09	
4:29	5:32	6:05	בני ברק
4:26	5:30	6:08	ניו יורק
4:12	5:18	5:51	קאנאדא
נא לטמור על קדושת הגליון			

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הייתה שבירת הכלים (רחובות הנהר דף ה': ובאש"ל שער עתיק פ"א א"ג), משום חסרון קבלת אור האוון, ועל ידי זה נתפזרו כל הניצוצ"ק כידוע (ע"ח שער שבירת הכלים ש"ט פ"ו).

'אשר התעללתי' לשון העלאה, היינו שהעליתי 'במצרים ואת אתתי אשר שמתו בם' האותיות התורה שנתפזרו שם,

ועי"ז 'וידעתם כי אני הוי"ה' היינו 'אני' הוא בחינת מלכות (זוה"ק ח"ג רעו), 'הוי"ה' בחינת ז"א, היינו שע"י העלאת הניצוצי השכינה ממצרים יהיה התיקון המלכות, ויהיה נמשך בחינת דעת המחבר בין ז"א ומלכות, ויהיה היחוד בשלימות, ועי"ז תצאו מארץ מצרים.

ואז תהיו ראויים לקבל את אותיות התורה בהר סיני כמ"ש 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה' (לעיל ג יב), היינו שכל תכלית גלות מצרים היתה כדי לברר משם האותיות התורה, ועי"ז יהיו ראויים לקבלת התורה

(רעוא דרעוין תש"ע)

היינו שגם בפרעה יש בו מקצת אמת, שהם הניצוצ"ק שבתוכו, שאות א' הוא אות ראשונה ות' אות אחרונה ומ' הוא אמצע האותיות שהם הניצוצין כאמור.

ולזה אמר הקב"ה למשה רבינו 'למען שתי אתת"י אלה בקרבו' שצריך אתה לעלותם לשרשם ולמקומם את הניצוצין שיש בהם, ע"י האותיות של העשר מכות הכתובים בתורה, שע"י הכאת עשר מכות יתעלו אותיות התורה שנתפזרו ונפלו בפרעה ובמצרים.

וזהו סוד 'שתי' עם י' הניקוד, בגי' י"פ שם ע"ב, וגם 'אתתי' בגי' ח"י פעם שם מ"ה, היינו שע"י שימושך אור החכמה בחינת שם ע"ב, והרי בחכמה אתברירו (זוה"ק ח"ב כ.), וגם שם מ"ה החדש הוא המתקן והמברר כל הניצוצין (ע"ח שער התיקון פ"א), שע"י יתעלו כל הניצוצין מכל קומת השכינה, ולכן הוא ח"י פעם שם מ"ה, כי ע"י שם מ"ה יתוקן כל הקומה שהוא ח"י חוליון.

'ולמען תספר' מלשון ספיר ויהלום (שמות כח יח), היינו שצריך להאיר ולהמשיך 'באזני' מבחינת אוון העליונה דא"ק, ל'בנד' לבחינת ב"ן, 'ובן בנד' לבחינת ב"ן דב"ן ששם

וַיֹּאמֶר הוֹי"ה אֵל מֹשֶׁה בֹּא אֵל פְּרַעֲהַּ כִּי אֲנִי הַכְּבֹדְתִי אֶת לְבָבוֹ וְאֶת לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְתִּי אֱלֹה בְּקִרְבּוֹ. וְלְמַעַן תִּסְפֹּר בְּאָזְנֵי בְנֵךְ וְכֵן בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתִי בְּמִצְרַיִם וְאֶת אֶתְתִּי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי הוֹי"ה (י א-ב).

אפשר לומר שהנה ידוע קושיית הזוה"ק (ח"ב לד.) למה כתוב 'בא אל פרעה' שהיה צריך לומר לך אל פרעה. והנראה לומר שהזוה"ק (ח"ב קסא.) אומר, אסתכל בה באורייתא וברא עלמא, ובאורייתא אתברי עלמא. היינו שבכל העולם יש בהם אותיות התורה, וזהו הניצוצי השכינה שנתפזרו בעולם, וע"י התורה וקיום המצוות מתעלה בחזרה האותיות התורה למקומה, וח"ו בהיפוך הוא מוריד האותיות התורה, וזהו שנקרא גלות השכינה.

וזה אמרו 'בא' היינו אותיות אל"ף בי"ת של התורה, 'אל פרעה' הנמצאים אצל פרעה, 'כי אני הכבדתי' כבוד הוא בחינת השכינה בסוד בשכמל"ו, שאני נתתי לפרעה חלקי השכינה.

וגם 'הכבדתי' בגי' אמ"ת, כי זה אמרו חז"ל (סוטה ל"ה. והובא ברש"י פרשת שלח) כל שקר שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו.

לאברהם (מעין א' נהר ו') ע"ש, אלא דייקא ע"י ישראל הקדושים הדרים בעולם השפל הזה, שהתגברות החיצונים והקליפות הוא אין לשער, עבור זה דייקא נתן הקב"ה לבני ישראל מדרגה זו, על ידי עבודתינו הקדושה לשמה באמת בלי שום פניות וחכמות חיצוניות פוליטיק הנתחדש עתה בדורינו רח"ל.

'ראש חדשים' שהוא ראשית ואחרית של כל היחודים, הנמצא בעולמות עליונים ותחתונים, כי עיקר הגלות הוא שזו"ן הם בקמנות, וזהו עיקר עבודתנו שיתחדשו ויתגדלו, עד שיהיה היחוד השלם. וזהו 'ראשון' כלומר שהיחוד הזה ראשון ואחרון 'הוא לכם' לישראל, 'לחדשי השנה' היינו של כל ימי השנים שישראל הקדושים חיים וקיימים בעולם הזה, חיים ארוכים, חיי נחת.

והנה כשיצאו בני ישראל ממצרים, היו ג"כ כולם באחדות אחד להקב"ה ביחוד הנ"ל, ולזה עולה הפסוק הזה 'החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה' מספר מכיון שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, עם מספר 'יעקב' שהוא היה המכוון והמחדש הראשון ליחוד הזה 'שמע וברוך' כמאמרם ז"ל (פסחים נו).

וזהו שאמרו רז"ל (שבת קמז: וז"ל: רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם (במקום שיינה משוכח ומרחצאות) אימשיך בתרייהו, איעקר תלמודיה, כי הדר אתא קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא 'החדש הזה לכם' אמר 'החדש הזה לכם' בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה. ולכאורה קשה, היאך מעה שלשה טעותים כאלה בזה אחר זה, מה שתינוק בן שלש שנים לא יאמר טעות גדול כזה, והוא מהדבר הנמנע, שראב"ע ימעה בזה. אלא ודאי רמו וסוד גדול רמוזו רז"ל כאן, שראב"ע תמה על מה ש'החדש הזה לכם' שפרשתי שמייירי התורה הקדושה, מהתחדשות של יחודים קדושים ע"י בני ישראל, היאך יכולים לחדש יחודים אלו בעת הגלות, כי הרי אז זו"ן הוא בבחינת קמנות כנ"ל, לזה היה אומר 'החדש הזה לכם' היינו שצריך לחרוש לכם של ישראל, אם הם ראויים ליחודים קדושים, ולחדש ולכוון בגלות המר הזה, ולא כל אדם הרוצה ליטול את השם רשאי ליטול, וזה היה טעותו, כי הדבר הזה הוא להפך ודייקא בגלות לבד, צריך כל בני ישראל לכוון ולחדש יחודים קדושים אלו הנ"ל. כי בזמן שבית המקדש היה קיים לא היו צריכים כל כך כמעט לתפלת ישראל, כדאיתא בפרע"ח (שער התפלה פ"ו) ע"ש. והבן.

(בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לֵילָח וַיֹּאמֶר קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם אִתְּם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכֹו עִבְדוּ אֶת הוִי"ה כְּדַבְּרֵכֶם (יב לא).

אפשר לומר למה קרא פרעה למשה ולאהרן בלילה. משום שכתב למעלה בפרשת בא (י כט) 'ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך אל תוסף ראות פני כי ביו"ם ראתך פני תמות' וא"כ היה אסור למשה ולאהרן לראות את פרעה הרשע, אבל זה היה אסור רק 'ביום' לבוא, ולכן קרא אותם רק בלילה לראותו, כדי שלא ישנה מדיבורו.

(מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא)

תִּנְרָה אַחַת יִהְיֶה לְאַזְרַח וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם (יב מט).

רצה לומר בודאי בלי ספק 'האורח' שהם צדיקים וחסידים קדושים, שתורתם מאיר מסוף עולם ועד סופו, וכן עבודתם מאירין לכל העולם, עליהם אמר הכתוב הקדוש 'ולגר הגר בתוככם' כלומר שישתתפו תמיד עם שאר ישראל הקדושים, שאין בהם כל כך כח התורה או שאין להם כל כך פנאי ללמוד, שזהו שיאמרו אלו צדיקים בכל יום ויום בעת למודם בכל לבם בשם כל ישראל, שנהיה כולכם 'בתוככם' נכללים בצדיקים.

(בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

דָּבָר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעִוְתָהּ פְּלִי כֶסֶף וּפְלִי זָהָב (יא ב).

הצדיק שמייחד בכל דבר יחודים, מקרב הגאולה ומעלה השכינה, כי לפעמים לבו אטום כדי שלא יינקו הקליפות מאורו, ולפעמים צריך לחשוב להרחיב דעתו בעניני עולם הזה, כדי שמן המורגש יבוא למושכל אלהי, על ידי עליות המאנין תבירין, וזה נקרא שאלת כלים מן החוץ שהם הדברים גשמיים, כי על ידי הכלי נתרחב לבו ודעתו, כי בהסתלקות הכלי נעשה לבו אטום. ולפעמים יתגבר חלילה איזה עצבות, וצריך לפקח דעתו באיזה ענין, וכל זה בכלל שאלת כלים מן החוץ, כלים ריקים אל תמעיטי (מ"ב ד ג) שלא תפלו לקמנות, והדבר זה צריך משקל רב וקדושה יתירה. ולזה בעת יציאת מצרים, שהיו נפשם מרירו במרירות כמבואר בזהר (ח"ב ס). עד דאחזי להו זיו השכינה ואתבסמו בנפשייהו, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה (שבת ל:), ולכן היה הבקשה 'דבר נא' כי הם מגודל מרירות ימאסו בעיניהם כל עניני עולם הזה, ולזה היה צריך הבקשה שישאלו כלים מן החוץ 'כלי כסף וכלי זהב' ושמלת (שמות ג כה), שיתרחבו דעתם בהעלאת מאנין תבירין, ואז יתבסמו נפשייהו בהשראת השכינה ובזיו אור עליון הנעים.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁי חֲדָשִׁים רֵאשִׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה (יב ב).

רצה לומר, ידוע הוא, שיש כמה מיני דרכים קדושים, בישראל קדושים, יש צדיקים קדושי עליונים שמייחדים תמיד יחודים, שמות קדושים, וצרופי שמות הקדושים כמספרם וחשבונם בפשוטי שמות ובמילויים כנודע, וכן ראיתי ושמעתי מאאמור"ר מובהק הרב הקדוש מו"ה יצחק אייזיק יהודה יחיאל זללה"ה שבכל עת ובכל שעה, היה מייחד כמה יחודים וצרופי שמות, כמבואר ג"כ בספרים הקדושים שלו.

וכן יש כמה חסידים יראי השם, שאינם יכולים לבוא למדרגה גדולה כזו הנ"ל, אלא שמייחדים סתם בכל עת שלשה יחודים אלו יאהויה"ה יאהלוהי"ם יאהדונה"י, שעל יחודים אלו שמעתי מאאמור"ר זללה"ה שאמר בשם מרן הקדוש הבעש"ט זלה"ה, שהדריך כל התלמידים שלו, וכן לכל ישראל הקדושים שהיו מסתופפים בצלו, היה מודריך אותם לייחד תמיד שלשה יחודים האלו, ואמר בזה הלשון הקדוש שלו: שלא יפטר שום אדם בעולם, לייחד שלשה יחודים אלו, בכל עת ורגע, אפילו פשוטי עם בני ישראל ההולכים בשווקים וברחובות עבור צרכי פרנסתם.

וכן יש בני ישראל הקדושים שאינם יכולים לבוא למדרגה האמצעי הנ"ל לייחד ג' יחודים אלו תמיד, אלא שאומרים שמע ישראל ה' אלקינו וכו', ברוך שם כבוד מלכותו וגו', ובוה לבד משתתפים בכלל ישראל, ביחודא שלים בכלל כל ישראל, והיחוד הזה של שמע וברוך לא יפטור ג"כ מגדולים ועד קטנים, כי שם נרמו יחודים גדולים, ובאמירה לבד ג"כ יצא בר ישראל.

נמצא שזה אמר הכתוב הקדוש 'החדש הזה' רצה לומר התחדשות של ישראל, שמייחדים קוב"ה ושכינתיה בחינת זו"ן, וזהו 'הזה' כי ידוע (ע"ה שער טז פ"ו) ש'זה' בני' י"ב, בחינת ת"ת ז"א קדישין שהוא תרין ווי"ן, וה' של תיבת 'הזה' הוא מלכות שמים שהיא אות ה' אחרונה משם הוי"ה ב"ה.

וזהו 'החדש' התחדשות 'הזה' היחוד זו"ן הוא דייקא 'לכם' כי אפילו יתקבצו כל מלאכים ושרפים וחיות הקודש וכל כסא הכבוד, אינם יכולים להוסיף איזה אורות ויחודים קדושים למעלה, כדאיתא בספר הקדוש חסד

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

דיני תפילין מקום הנחתן ואופן הנחתן. סימן כז

ד. איטר יד מניח תפילין על יד ימין כדעת הגמרא^א. והפוסקים^ב, ואין בעולם מי שיכול לחלוק על דין הגמרא^ג, ושקר העידו^ד. על מרן האר"י, ושלא אמרו אלא שצריך להיות איטר גמור מיום שנולד דאז הימין שלו הוא שמאל, וכן עומדין האונות שלו בהיפך^ה, אבל הרגיל עצמו אין בו ממש ואין זה איטר וכן הוא בפוסקים^ו:

~~~~ מסגרת השולחן ~~~~

ואין להם עיקר בגמ' ובפוסקים. ובפמ"ג מש"ח סק"ח כתב - תחלה ב' כריכות בפרק התחתון ואח"כ א' בפרק האמצעי, אבל בא"ר אות ח' בשם מקור חיים דכריכה א' באמצעי ואח"כ ב' כריכות בפרק התחתון, ובמג"א אות י"ב א' בפרק העליון, יש לפרש לאמצעי קורא עליון. מובא ב' הדעות במשנ"ב סק"ל - שלשה כריכות - שנים בפרק התחתון ואחד בפרק האמצעי (מ"א), ו"א דתחלה א' בפרק אמצעי ואח"כ ב' בפרק התחתון (משנ"ב). ובפע"ח (תפילין פ"י) כתב - יכרוך ג' כריכות באצבע האמצעי של יד השמאלית, הנקרא אמה, והן סוד הקדושין, שמקדש אותה, ונותן לה הטבעת באצבע הנ"ל, ויכרוך כך א' בפרק הב' של האצבע הנ"ל, ואחר כך יכרוך הב' כריכות בפרק התחתון של האצבע זה, בפרק שהוא סמוך לכף היד, ולא כסברת הנהגין לכרוך ג' כריכות בפרק התחתון של אצבע. ובשע"ח (תפילין דרוש ה) כתב - וצריך לכרוך שם ג' כריכות והכריכה העליונה תהיה בפרק האמצעי של האצבע הזה, וב' כריכות תחתונות בפרק התחתון המחובר אל כף היד, שלא כדברי המתיהדים לכרוך כל הג' כריכות בפרק התחתון ושיבוש הוא בידם.

ומנהגינו שיכרוך תחלה כריכה אחת על פרק התחתון הסמוך לכף היד, ואח"כ כריכה אחת על פרק האמצעי, ואח"כ עוד כריכה אחת על פרק התחתון. וכל"ה מנהג חב"ד (מובא בספר המנהגים חב"ד עמוד ד', ובספר אשכנזא דרבי אות כז).

ח. ע"ע בשה"ט סימן כה סק"ה. בענין קשירה או תחיבה, עיין בשו"ע סימן תרנא ס"א מחלוקת בין המג"א להג"א גבי אגד דלולב אי בימות החול בעינן קשירה או סגי בתחיבה ע"ש. מובא במשנ"ב שם סק"א. וע"ע בספר שבילי דוד (זילברשטיין, מונקאטש - תרל"ג) סימן כה סק"ו מה שכתב בזה.

ומנהגינו אחר שכתב שלש כריכות באצבע האמצעי כנ"ל, יכרוך עוד כריכה אחת על שתי אצבעות ביחד דהיינו על אצבע אמה ועל אצבע הסמוכה לגודל, באופן שמצד גב האצבעות נראה כעין ד'. ואח"כ כרכו על כף היד ולבסוף קושרים כמין י'. וכ"כ בנו רבינו מוהרא"צ מקאמרנא זי"ע א' ב'דמשק אליעזר' (פנחס דף רכח ע"ב בדפי הזהר) וז"ל: קשר של תפילין שד"י אחיד ביה עילא ותתא. ש"ד בתפלה של ראש וי' בקשר של תפלה של יד. וקבלתי מרבוני ומאמרי' זללה"ה שצריך לרמוז בתפילין ב' שמות שד"י, א' [כנ"ל], והב' ש' הב' של ראש, וד' על אצבע של יד, שג' כריכות יהיו כצורת ד', ויקשור על הפס היד כמו קשר של י"ד, וזהו ששם שד"י אחיד ביה לעילא ולתתא, עכ"ל.

ואפשר לומר אמאי כורכים כריכה נוספת גם על אצבע הסמוכה לגודל כנ"ל, כיון דהרי הכריכות מרומזים לטבעת קידושין כנ"ל מפע"ח, והרי הטבעת נותנים באצבע הסמוכה לגודל כמובא ב'נחלת שבעה' (סימן יב, מחודשים אות ב') ע"ש כמה טעמים לזה. לכן נהגנו עוד כריכה על אצבע זו. ע"ע בספר סוד ישירים לבא"ח (ח"ב שאלה א). ובענין קשירת הי"ד בסוף הרצועה, מובא בקצוה"ש (הוספות לח"א סימן ח' סקמ"ב) בשם ספר דגלי הודיה והמצוה (הל' תפילין) שקבלה מכמה גאונים וצדיקים לעשות הקשירה על כף היד כעין תבנית י"ד, ומדייק מדברי השו"ע ס"ח 'ויקשור', ובה מקיים בשלימות 'וקשרתם' לאות על ידך, וכן משמע מהרמב"ם (פאר הדור סימן עב) ע"ש. וכן בספר יקר מפז (אות ט') שהר"ב מפשיסחא זי"ע הקפיד על עשיית קשר י"ד על כף היד, ע"ש.

א. מנחות לו ע"א - תנו רבנן אטר מניח תפילין בימינו שהוא שמאלו, והתניא מניח בשמאלו שהוא שמאלו של כל אדם, אמר אביי כי תניא היא בשולט בשתי ידיו.

ב. שו"ע ס"ו - ואטר יד ימינו, אם עושה כל מלאכתו בשמאלו, מניח בשמאלו שהוא ימין של כל אדם.

ג. אמנם מצאנו שיטה כזאת במאירי (שבת קד). בשיטת רבי יצחק (מנחות לו): שחולק על הברייתא שם וס"ל שתמיד מניחים בשמאל שהוא נגד הלב, וגם איטר ע"ש. ודברי המאירי מוזכרים בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סימן רמ) ועוד אחרונים, ותמוהו על זה שהוא נגד הש"ס ופוסקים. ואפ"ל דלרבינו יש מקום לדברי המאירי, בהרגיל עצמו לאיטר יד אז מניחו בצד שמאל, שהוא נגד הלב, אבל בנולד איטר יניח בצד ימין כל אדם שאז האיברים שלו בהיפך כדלקמן.

ד. בשלמי ציבור דף מ: כתב וז"ל: ומצאתי בספר זר זהב למהר"י צמח, האריך והרבה בראיות שאיטר יד ימינו אינו רשאי לשנות משאר כל אדם שלא לשנות הסדר העליון ע"ש. מובא בשע"ת סק"ז. עיין במשמרת שלום סוף סימן ו' מה שהאריך לדחות מסורת זו ומה שתמה על זה. וע"ע בכח"ח סק"א. ובאמת הרואה דברי מהר"י צמח במקורו רואה שמסתפק בכל זה ואינו קובע בו מסמרות, רק דברי השלמי ציבור הנ"ל גרמה לאחרונים לחשוב כאילו הוא חולק על הגמ' ופוסקים. ועוד דבשלמי ציבור הביא תכ"ד מספר חוט השני (סימן כח) דאיטר יד ימינו אם הניח תפילין בימינו שהוא שמאל כל אדם אפילו בדעיבד לא יצא. ועוד דהברכ"י לא הביא כלל דברי המהר"י צמח והרי מביא כסדרן את דבריו שמע מינה דלא ס"ל כן ולא נקיט זה להלכה.

ה. מצאתי כיר"ב בספר יבין שמועה להרשב"ץ (דף ח: ד"ה כנד) שהעידו חכמי הטבע שלפעמים ימצא הכבד בצד שמאל והטחול בימין ואמרו שזה אפשרי אצל האיטר שיתחלפו צדי הימין והשמאל ע"ש. ובספר פסקי תשובה (פיעטרקאווסקי - תרצ"ו) סימן קנט בהגה שם בד"ה והה"ג מוהר"ם ס"ל נ"י סיפר לי כי ראה בספר מעשה טוביה אשר באיטר הלב הוא בצד ימין, עם כל האיברים הפנימיים והקנה, ושמתאי אשר לפני מאה שנה האחרונים אירע כזאת בשה בני אדם. ובספר ציץ הקדש (ח"א סימן כה) הוסיף על דברי הרשב"ץ וכתב - ושמתאי עוד משוחט מומחה דאיטר גם שאר האיברים שבפנים מהופכים. ועיין בשו"ת דובב מישרים להגאון מטשעבין זצ"ל בהשטות בסוף הספר, שנשאל על בחור שהרופאים מצאו בו שהלב אצלו בצד ימין ע"ש. ויש שמצאו מקור נוסף לזה בדורות הראשונים בספר שער השמים (דף לא: דפוס ורשא, לחותנו של הרמב"ן מוהר"ר גרשון ב"ר שלמה אביו של הרלב"ג) במאמר ט' בשם אפוקרט ע"ש.

ו. כ"כ המרדכי (תפילין יג, ג) - ומיהו אם הרגיל עצמו לעשות שום דבר ביד לא היו הרגלתו כלום למיקרי איטר אלא אם כן נולד כן ע"ש. מובא בב"י ובמג"א סק"ט, ועיין בדגול מרובה על המג"א, ובביה"ל ס"ו ד"ה ואיטר יד.

דברי רבינו מוזכרים בספר אז נדברו ח"ד סימן לג, ובתשובות והנהגות ח"ב סימן כ' ע"ש.

ז. בענין כריכות על אצבע אמצעית כתב בשו"ע ס"ח - אורך רצועה של יד וכו' ויכרוך ממנה על אצבעו שלשה כריכות ויקשור. המג"א סק"ב כתב - ג' כריכות. ב' בפרק התחתון וא' בפרק העליון (כוונות ושל"ה), והעולם נהגו בדרכים אחרים

מעשה אבות

וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדֵיכָה וְלְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ (יג טז).

ידוע היאך נעשו התפילין של בעל התניא, הלא ידוע כי התפילין של בעל התניא נעלמו מיד לאחר פטירתו. השיב להם רבינו, כי בשעה שכתב פסק זה, נרדם, ובה אליו הבעל התניא מעולם העליון עם התפילין שלו בידו, וביקש ממנו שיכתוב בספרו שכך נעשו תפילין שלו, והם כשרים לכתחלה, אבל בפני העולם לא רצה לפרש מאין ידע זאת, לכן כתב בסתמא שראה התפילין שלו. עד כדי כך היתה תורתו חביבה למעלה, שצדיקים קורמים התגלו אליו מן השמים להודיעו דברי תורה ופסקי הלכה, וביקשו ממנו שיכתוב הפסק בשמם.

עשר קדושות

הנה ידוע שרבינו הגה"ק רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל מקאמרנא זי"ע היה גאון עצום ופוסק גדול, והרבה פעמים גילו לו מן השמים היאך לפסוק בהלכה, ובפירושו 'כתם אופיר' על מגילת אסתר (ח טו), כותב בענין דבק הנקרא 'פוטריניק' שנתונן בתפילין תחת המעברתא כדי לחזקה, שהם כשרים לכתחלה בלי פקפוק ובחבורי שלחן המהור וזר זהב סביבו הארכתי, ומסיים: 'וכן ראיתי לבתים של הגאון הקדוש מוריני הרב רבי זלמן בעל התניא, שהקדוש הזה היה מודקק מאד בכל מצוה שיהיה בלי פקפוק כלל, והם היו עם פוטריניק לחוק' עכ"ל.

וכיפר לי איש מופלג ביראת השם חסיד מפורסם, כי שאלו את רבינו, מאין הוא

הרה"ק רבי משה יהודה לייב בן רבי יעקב זצוק"ל מסאסוב ד' שבט תקס"ז

תולדותיו ושנות נעוריו

נולד בשנת תק"ה בעיר בראד שבגאליציע לאביו רבי יעקב זצ"ל ולאמו מרת רבקה ע"ה. בשנות נעוריו קיים את מאמר חז"ל הוי גולה למקום תורה, והלך ללמוד בישיבה המפורסמת של הגה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל, שם קנה את משנת תלמודו בעיון התורה ודרכי החסידות, בישיבת רבו שם לילות כימים ולמעלה מייג שנים לא מש מהישיבה הקדושה, והוציא מתחת ידו חידושים על דרך הפלפול על מסכתות כתובות בבא קמא ובבא מציעא ועל עוד סוגיות בשי"ס. וכן היה לו משא ומתן בהלכה עם הגאון בעל הישועות יעקב מלעמבערג זצ"ל כמובא בשו"ת 'ישועות יעקב', ומסופר כאשר נפרד מרבו נתן לו רבו צידה לדרך דינר זהב וככר לחם ובגד לבן, ויהי בדרך שמע קול מר צורח והלך אחר הקול, עד שהגיע אל בית פריץ אחד ובמרתף ביתו היה אסור יהודי במשמר, ושאל רבי משה לייב את שומר הבית: מפני מה אסור היהודי, ויאמר לו: מפני שלא היה לו ליתן סך ג' מאות רובל לפריץ על חכירות הבית מרזח, קודם כל זרק את הלחם לתוך הבור להחיות לב היהודי, ולאחמ"כ ניגש אל הפריץ לבקש על נפש היהודי ורצה ליתן לו את דינר הזהב בשביל פרעון החוב, והפריץ לא רצה בשום אופן לקבל הדינר ולמחול החוב והלך ממנו בפחי נפש, אך רבי משה לייב אשר אהבת ישראל קינן בליבו רץ חזרה לבית הפריץ שימחול החוב בעד הדינר זהב, והפריץ נתרנו מאוד על החוצפה ואיך שמורד ומזלזל בו דנו למיתה, וציוה שאופן מיתתו יהיה שיכניסו בבית מוסגר עם כלבים רעבים, אבל נתקיימה בו מאמר הפסוק ולא יחרץ כלב לשונו, או ציוה הפריץ שיכניסו בבית מוסגר עם חיות רעות אריות דובים ונמרים רעבים, וכשראה רבי משה לייב להיכן מוליכין אותו לבש הבגד לבן שקיבל מרבו, ועמדו כל החיות רעות בצדדי החדר ולא נגעו ולא פגעו כלום לצדיק, וכאשר ראה הפריץ את כל הנזכר וראה שאיש אלוקים לפניו, מחל את כל החוב ושיחרר את היהודי ממרתף ביתו. כן זכה לראות את הרה"ק רבי משה חיים אפרים מסדליקוב זצ"ל בעל ה'דגל מחנה אפרים' וכמו"כ הסתופף בצל הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זע"ה בעל ה'נועם אלימלך'.

מנהיג בישראל

עשיר וקצין אחד מעיר אפטא הקדיש בית מדרש גדול להפיץ משם דרך העבודה ותורת החסידות, ובין אלו אשר תפסו שם ישיבה ואמרו בו שיעורים תמידין כסדרן היה רבי משה לייב. בעיר אפטא נתקרב אליו תלמידו היהודי הקדוש מפיסחא זצ"ל, לאחר כמה שנים שישב באפטא עבר לעיר סאסוב ועל שמו נודע לזכרון עולמים ומשם הפיץ את תורתו הקדושה, ונתקרב אליו תלמידיו המובהקים ה"ה הגה"ק רבי אברהם דוד מבושאטש זצ"ל בעל ה'דעת קדושים' ויאשל אברהם' ומביא רבות בספריו הנהגות ופסקים מרבו, כגון המנהג לקום בעת שאומרין נברך לאלוקינו בזימון בעשרה ועוד, וכן רבינו הגה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זע"ה בעל ה'צבי לצדיק' הסתופף בצילו וקרא עליו הפסוק 'שבילך במים רבים ועקבותיך לא נודעו' איך שכל דרכיו היה בהעלם ובהסתר, ע"פ המעשה שזכה לראות בעצמו איך שפעם אחת בחצות לילה התלבש רבי משה לייב במלבושי נכרים והלך לבית יולדת ענייה והיו ימי חורף וקור, ונשא על שכמו עצים

מדברי רבותינו

כמו שאמר הקדוש ר' משה לייב מסאסיב, 'לעזאזלי ר"ת את זה לעומת זה עשה אלוקים (קהלת ז יד), כמו שיש צדיקים בקדושה המשפיעין מאה ברכות על ישראל, כן יש בקליפת נגה, כי כל שיש בקדושה יש בקליפה דוגמתן.

וקבלנו מהצדיק הקדוש ר' משה לייב, שכל מה שיש בקדושה יש כנגדו בקליפה, הן דבר קטן הן דבר גדול, זה לעומת זה ממש, כדי שיהיה הבחירה חופשית לדבק עצמו בזה או בזה.

(היכל הברכה לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וזה לעומת זה עשה אלוקים (קהלת ז יד), ואמר הקדוש ר' משה לייב מסאסיב, של מה שיש בקדושה יש כנגדו שהוא מס"א, שוחט חזן שמש רב רבי למדן, לכל אלה יש נגדם שהוא מס"א, ועוד שהקדושה נכנעת לפני מי שהוא מן ס"א כמו יעקב לעשו עבדך יעקב, כך שמעתי ממורי דודי שאמר משמו.

(זוהר חי לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

פעם אחת היה הצדיק הקדוש רבי משה לייב אצל שר אחד לפדות שבוי אחד, והוא עדיין לא טעם כלום באתו היום, והיה עומד שם בבית התבשיל הנקרא קעך, והעבירו לפניו תבשיל אחד שהיה שוין שמונה מאות גילדן פוליש, ועלה הריח בנפשו עד שאחזו בולמוס, וסיפר זה לתלמידו מורי דודי רבינו צבי ואמר בזה הלשון: משה לייב האט זיך דער מאנט 'נשמת כל חי' של שבת, האט ער פיל מער תענוג ממש, ונתשיבה דעתו.

(היכל הברכה לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

ואמר הצדיק רבי ר' משה לייב מסאסוב תנצב"ה 'הכסיל בחושך הולך' (קהלת ב יד), ואמר: החכם מה עושה בחושך עומד ולא הולך. ותוכן כוונת הקדוש, כי מי שיש בו צד מינות אינו רוצה בעול ומרירות אלא רוצה לילך במדריגות רמות ואינו רוצה לסבול עול תורה, וזהו שאמר הקדוש: הכסיל בחשך כשעומד בימי חשך הוא הולך בגדולות ובנפלאות לילך במדריגות גדולות להשיג אורו יתברך, וכשאיין לו בחינות אלו אזי מואס בתורה ובתפלה ואינו רוצה לסבול עול תורה, מתפלל שלוש שעות אחר חצות היום ובמרוצה כרוכבי הרכש בני הרמכים, וכן בענין הלימוד ושאר עבודה אינו רוצה לילך אלא בגדולות, אבל איש מסכן וחכם כשחשך עומד בעיניו, אזי תופס דרך של איש פשוט 'וראה אם דרך עוצב בי ונחני בדרך עולם' (תהלים קלט כד), לומד ומתפלל בפשיטות ומתקשר באהבת ישראל, ושב לכל המדרגות, כי רחמיו של השי"ת רבים לרחם על כל בבחינתו ודעתו ורצונו.

(נתיב מצותיך לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

להסקה והיטב לה התנור לחמם הבית וגם בישל בשבילה חמין, ועל אם הדרך אמר את התיקון חצות תיקון רחל ותיקון לאה, ורבי צבי שהלך בלאט אחריו וראה כל זאת איך שעובד את השי"ת בהעלם ובהסתר, אז המשיל עליו הפסוק הני"ל. ומה שנוהגים בבית רבותינו הקדושים לחלוץ התפילין בברית מילה מקורו טהור ממה שקיבל רבי צבי מרבו רבי משה לייב, וז"ל בספרו 'צבי לצדיק' פרשת תזריע: וכן ראיתי למורי הקדוש מוה"ר משה יהודה לייב מסאסוב שחפץ התפילין וכל מעשיו היו עפ"י קבלת הגאון הקדוש מוה"ר שמעלקא נשמתם צרות בצרות החיים, וראה לשונו במכתב שכותב: ובעזרת השם יתברך יש לנו שלוחים שללוח לגן עדן אל כבוד אדוני מורי ורבי מורינו הרב רבי משה לייב מסאסוב.

אהבת ישראל

תקצר היריעה מלהכיל ולכתוב את גודל אהבת ישראל שהיה לו על כל אחד ואחד מישראל, ומעשיות לאין מספור יש עליו על מצות פדיון שבויים שהציל אנשים בישראל מתחת ידי שליטים אכזרים, ואיך שהרנין לב אלמנות ויתומים ובכל יום ויום בבוקר הלך לכל בית אלמנות שבעיר לדרוש שלום, ואמר על עצמו שלמד אהבת ישראל מכפרי אחד, שהיה במסיבה עם כפריים אחרים וטוב לבו ביין שאל לרעהו: אהבת אותי או לא? ויענהו: אהבתיך למאוד, אחר כך שאל אותו: הידעת מחסורי אשר יחסר לי? והשיב לו: מהיכן אוכל אנכי לדעת את אשר יחסר לך, אז אמר לו חבירו הכפרי: איך תאמר כי אהבתי אם איך מרגיש מה שחסר לי, מזה למד כי אהבת ישראל הוא להרגיש כל מחסורם ולסבול כל מכאובם ובצרתם לו צר. ומסופר שפעם אחת עסק באסיפת מעות לפדיון שבויים ולא עלה בידו לאסוף הסכום הנדרש, ובסוף היום חשב בליבו הן ביטלתי היום מתורה ותפילה וגם לא עלה בידי לקבץ המעות ולא פעלתי כלום, וכמעט שעלה בליבו לישב על התורה והעבודה ולבטל עצמו ממצוה רבה זו, בו ביום אירע שיהודי אחד גנב איזה חפץ והכוחו מכות נמרצות והובילו לבית המשפט, ובהיודע זאת לרבי משה לייב רץ כדרכו להשתדל והוציא לחופשי, אח"כ אמר לגנב: האם היטב לך המכות ומהיום והלאה בל תעשה כמעשיך הרעים, ויען הגנב ויאמר לו: אם לא עלתה היום בידי מה בכך אקווה כי יעלה בידי בפעם השנייה, מיד הרגיש רבי משה לייב כי מן השמים סבבוהו לשמוע הדיבורים האלה, שאם לא עלתה בידו לקבץ מעות פעם אחת מה בכך האם בגלל זה יתבטל ממצוה חשובה הזאת.

הסתלקותו

פעם אחת עשה שמחת נישואין לחתן וכלה והוא היה העומד מצד שניהם, ושמח מאוד מהניגונים והכלי זמר ששמחו בחתונה ואמר מי ייתן שבשעה שילווני ביום פקודתי יוליכוני עם הניגון וכלי זמר הזה לבית מועד לכל חי, אחר שנים רבות כשהגיע עת פקודתו ביום ד' שבט תקס"ז, נסעו בעלי המנגנים על אם הדרך לחתונה בעיר בראד, ופתאום התחילו הסוסים לרוץ עם העגלה יעלו הרים ירדו בקעות עד שבאו סמוך לבית העלמין, וראו המזמרים עם רב בישראל, ושאלו: מי הוא הנפטר? וכשנודע להם שזהו רבי משה לייב נזכרו המעשה אשר שמעו מפיו וניגנו הניגון של החתונה עם הכלי זמר כראון קדשו. השאיר אחריו בנו מ"מ רבי יקותיאל שמואל שמעלקא זצ"ל, והרבנית פעסיה לאה אשת רבי דוד הגר מזאבלטוב זצ"ל. נדפס ממנו ספר וליקוטי רמ"ל.